

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: Геолого-географски

Специалност: (код и наименование)

Г	Г	А	0	1	0	2	1	7
---	---	---	---	---	---	---	---	---

ГЕОГРАФИЯ

Магистърска програма: (код и наименование)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

УЧЕБНА ПРОГРАМА

ПРИРОДНА ГЕОГРАФИЯ НА БАЛКАНСКИЯ ПОЛУОСТРОВ

Дисциплина:

И	2	5	6
---	---	---	---

(код и наименование)

Преподаватели: Проф. д-р Румен Пенин, гл. ас. д-р Зорница Чолакова, гл. ас. д-р

Димитър Желев

Асистент:

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	15
	Семинарни упражнения	15
	Практически упражнения (хоспетиране)	0
Обща аудиторна заетост		30
Извънаудиторна заетост	Реферат	45
	Доклад/Презентация	
	Научно есе	
	Курсов учебен проект	
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	45
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		120
Кредити аудиторна заетост		1

Кредити извънаудиторна заетост	3
ОБЩО ЕКСТ	4

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Работа с литературни и он-лайн източници и съставяне на реферат	40
2.	Участие в тематични дискусии в часовете	
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	
7.	Практически изпит	
8.	Изпит	60

Анотация на учебната дисциплина:

За нуждите на регионалното развитие, политиката, изпълнението на конкретни международни проекти са необходими задълбочени знания за природата и ресурсите на Балканския полуостров. В учебната дисциплина "Природна география на Балканския полуостров" се характеризират природните компоненти и закономерности, проявяващи се в този природен регион. Главна цел на курса е изграждане на задълбочени знания за особеностите на природата, ландшафтната структура, природните ресурси, геоекологичните проблеми на Балканския полуостров. Студентите се запознават със системата от мерки за опазване на природната среда и провеждания регионален геоекологичен мониторинг. Прави се анализ на типичните и специфични черти на природните области на Балканския полуостров. С практико-приложна насоченост е сравнителния анализ със сходни региони в Европа. Дисциплината кореспондира със задължителните учебни дисциплини от учебния план и е насочена към природните географски закономерности и геоекологичните проблеми в най-близкото за България пространство.

Предварителни изисквания:

Студентите трябва да знаят/да могат:

- да са запознати с основните понятия в областта на геологията, геоморфологията, климатологията, хидрологията, географията на почвите и биогеографията, ландшафтната екология, картографията;
- да познават природните условия и ресурси на Европа;
- да могат да работят с тематични географски карти;
- да имат практически умения за изработване на различни графики и диаграми.

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

Очаквани резултати:	
Успешно завършилите обучението по тази дисциплина:	
Ще знаят:	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ основните природни закономерности, които се проявяват по територията на Балканския полуостров; ➤ общите и специфичните черги на природните компоненти и природните ресурси на Балканския полуостров; ➤ основните геоекологични проблеми, които са характерни за Балканския полуостров. 	
Ще могат да:	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ да откриват причинно-следствените връзки и взаимодействията между компонентите на природата на Балканския полуостров и да предвиждат настъпилите промени; ➤ да извършват сравнителен анализ на природно-териториалните комплекси, ресурси и геоекологични проблеми между сходни региони на Балканския полуостров; ➤ да се ориентират по географската карта на Балканския полуостров; ➤ да преподават материала от учебното съдържание в основното и средното училище. 	

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
ЛЕКЦИИ		
1.	Географско положение на Балканския полуостров. Оценка на астрономичното и природногеографското положение. Природни граници на Балканския полуостров.	1
2.	Морфоструктури и полезни изкопаеми. Основни етапи на формиране и развитие. Същност и мозаичност на морфоструктурите. Влияние на тектонските движения през неоген-кватернера за формиране на ландшафтите. Връзка между морфоструктурите и полезните изкопаеми. Оценка на минералните ресурси.	1
3.	Характерни особености на релефа. Релефът като териториален ресурс. Сложен морфографски план. Съчетание на гънкови и блокови планини с пластови и акумулативни равнини. Участие на почти всички типове релеф. Геоморфоложки феномени на Балканския полуостров. Оценка на релефа като условие за развитие на стопанството на балканските страни.	1
4.	Геоморфоложки области на Балканския полуостров. Характеристика на: 1. Динаро-Пиндска. 2. Македоно-Тракийска. 3. Балканидна. 4. Долнодунавска. 5. Посавска геоморфоложка област	1
5.	Климатична характеристика. Климатични фактори. Климатични елементи. Климатични области. Влияние на географски, радиационни и циркуляционни фактори. Сложно	1

	съчетание на хумидни, субхумидни и семиаридни варианти на умерен и субтропичен климат.	
6.	Води на Балканския полуостров. Хидроложко райониране. Разнообразие в характеристиките на оттока (причини) - коефициент на оттока, отточен слой, модул на оттока. Разнообразие в подхранването на реките. Характеристика на главния вододел и главните реки. Езера. Подземни води. Водни ресурси.	1
7.	Почвени типове. Характеристика на зоналните и азонални почвени типове, сравнителен анализ на почвените ресурси между отделните страни.	1
8.	Растителност на Балканския полуостров. Произход. Основни типове. Ендемити и реликти. Горски ресурси. Тревни и храстови формации и техните ресурси.	1
9.	Животински свят. Произход. Видово разнообразие. Разпространение. Реликти и ендемити	1
10.	Ландшафти на Балканския полуостров. Досегашни типологични ландшафтни карти. Характеристика на типовете и подтиповете ландшафти.	1
11.	Геоecологични проблеми на Балканския полуостров. Eкологична оценка на стопанската дейност в региона. Eкологични проблеми (обезлесяване, ерозия, изменение на релефа и поземления фонд, изтощаване и замърсяване на въздуха, водите, почвите и др.). Eкологични лимити на общественото развитие.	1
12.	Опазване на природната среда. Регионален геоecологичен мониторинг - застрашени и кризисни екологични райони, защитени територии и обекти. Проблеми на прехода към устойчиво еколого-икономическо развитие.	2
13.	Природни области на Балканския полуостров. Характеристика. Типични и специфични черти на: 1) Динаро-Пиндска област; 2) Македоно-Тракийска област; 3) Балканска област; 4) Савска област; 5) Долнодунавска област; 6) Източносредиземноморска крайбрежно-островна област. Природни ресурси на областите.	2
Теми - Упражнения		
1.	Морфостратиграфски нива на Балканския полуостров (реферат).	1
2.	Морфоструктури на Балканския полуостров. Изчертаване на хипсографска крива	1
3.	Климатична карта. Изработване и анализ на климатограми на избрани станции.	1
4.	Изработване и анализ на хидрограми на избрани станции.	1
5.	Почвена карта на Балканския полуостров по класификацията на FAO.	1
6.	Фитогеографска карта на Балканския полуостров.	1
7.	Агроклиматични ресурси на Балканския полуостров.	1
8.	Водни ресурси на Балканския полуостров.	1
9.	Почвени ресурси на Балканския полуостров.	1

10.	Растителни ресурси на Балканския полуостров.	1
11.	Проява на природно-географски закономерности. Ландшафтна карта на Балканския полуостров.	1
12.	Туристически и рекреационни ресурси на Балканския полуостров.	1
13.	Спектри на височинна зоналност в различни планини на Балканския полуостров. Сравнителен анализ.	1
14.	Природоползване в балканските страни.	1
15.	Регионални геоекологични проблеми. Национални и природни паркове на балканските страни.	1

Конспект за изпит

№	Въпрос
1.	Морфоструктури на Балканския полуостров
2.	Полезни изкопаеми
3.	Типове релеф. Оценка на релефа
4.	Геоморфоложки области
5.	Климатични фактори
6.	Климатични елементи
7.	Климатични области
8.	Реки и езера
9.	Хидроложко райониране
10.	Почвена покривка
11.	Растителна покривка
12.	Животински свят
13.	Ландшафти
14.	Природни области
15.	Геоекологични проблеми
16.	Опазване и мониторинг на природната среда на Балканския полуостров

Библиография

1. Алексиев, Г. Морфотектоника на Балканския полуостров. Анди-МГ, София, 2012.
2. Батаклиев, Ив. Дунав и неговото стопанско и политическо значение за българите. - Родина, 1939, кн. 3.
3. Батаклиев, Ив. Западна или Беломорска Тракия (географски преглед). - В: Тракия - географски и исторически преглед. - С., 1946

4. Балтаков, Г. Рудиментарен, ембрионален и наваян тип планински ледници от източната част на Балканския полуостров. Пробл. на географията 1-2, БАН, 2002.
5. Бончев, Ек. Балканидите - геотектонско положение и развитие. - С., БАН, 1986
6. Бобев, Б., Т. Кацор. Албания. Отвор.о-во,1998
7. Гачев,Е. 2014. Има ли ледници на Балканския полуостров. Природа, кн.1. 96-103
8. Гачев, Е., 2016. Климатични фактори за междугодишната динамика на микроледник Снежник в Пирин. Сб. доклади от Научна конференция „Географски аспекти на планирането и използването на територията в условията на глобални промени, гр. Вършец, България, 23. 09 – 25. 09. 2016 г.
9. Гачев , Е., К. Стоянов. 2013. Съвременни снежно-фирнови тела в планината Проклетия (Албански Алпи). Проблеми на географията, 1-2.
10. Гачев, Е., К. Стоянов. 2013. Малкият ледник „Дебели намет“ в Дурмитор, Динарски планини. Проблеми на географията. 1-2.
11. Грациански, А. Природа Югославии. - М., 1955
12. Грациански, А. Природа Средиземноморья. - М., 1971
13. Димитров, Б. Водни ресурси на Балканските страни Год.СУ, т.90, 2000
14. Димитров, Б. Елементи на водните баланси на балканските страни В сб.100 години География в СУ,1998
15. Дойков. В. Турция. - С., 1977
16. Дойков, В. Македония. С.,1999.
17. Исаченко, А., А.Шляпников. Ландшафты. - М., 1989
18. Иширков, А. Принос към етнографията на македонските славяни. - С., 1907
19. Иширков, А. Антропогеографски бележки върху Балканския полуостров. - Български преглед, IV, 1897
20. Иширков, А. Западната граница на Македония и албанците. - С., 1908
21. Иширков, А. Имена и граници на Тракия. - В: Тракийски сборник, II, 1930
22. Иширков, А. Балканите за балканските народи. - Отец Паисий, I, 1928, № 2
23. Йованович, А., П. Чиличевич. География на ФНР Югославия. - Скопие, Просв. дело, 1960
24. Йовевска, М. Босна и Херцеговина през XIX-XX век. - В.Търново, 1995
25. Карастоянов, Ст. Македония - етногеографска характеристика. - Военен журнал, 1994, № 1
26. Контева, М. Природата на Балканския полуостров и екологичният елемент на устойчивото развитие В сб. ”100 години География в СУ”, 1998.
27. Контева, М. Ландшафтна структура на природни региони в Европа. Юбил. Сб. 30 години кат.ЛОПС, Малео-63, 2003
28. Контева, М. Ландшафти в защитени територии на балканските страни. Юбил. сб. „40 години кат. ЛОПС”, Булвест 2000, 2013.
29. Контева, М., П. Петров. Природно-ресурсен потенциал на балканските държави. В: – Регионална и политическа география на балканските страни. С., УИ „Св. Климент Охридски”, 2011, 152–195.
30. Лиленберг, Д. Геоморфология уровни централной части Балканского полуострова. - В: Проблеми на палеогеоморфоложкото развитие на България. Т.1, С, 1970
31. Мировой водный баланс и водные ресурсы Земли. - Л., 1974
32. Мишев, К. Заравнени денудационни повърхнини в планините на Балканския полуостров. - Проблеми на географията, 1993, кн. 1
33. Ракова - Маринкьова, С., А. Желязкова, М. Йовевска. Босна и Херцеговина. - С., 1994
34. Попович, М. и др. Югославия. - С., 1966
35. Природные ресурсы зарубежной территории Европы и Азии. - М., 1976
36. Савов, Г. Хърватско.
37. Савов, Г. Словения.

38. Яранов, Д. Беломорска Тракия и Приморска Македония. - Годишник на СУ, ИФФ, кн. XXXIV, т. 5, 1938
39. Яранов, Д. Средиземноморските земи. - Годишник на СУ, ИФФ, XXXV, т. 5, кн. XXXVI, т.3; кн. XXXVII, т. 2, 1939, 1940, 1941.
40. Gachev, E., K. Stoyanov. 2012. Present day small perennial firn/ice patches in in the mountains of the Western Balkan peninsula. Studia Geomorphologica Carpatho-Balcanica. Vol. XLVI. 51-70. Krakow, Poland. ISSN 0081-6434.
41. G a c h e v , E., K. S t o y a n o v , N. N i k o l o v a . 2015. Relations between climate, glacierets and lakes in the Popluk massif, Prokletije mountains, Albania. International Conference FMNS, vol. 5. 85-92.
42. G a c h e v , E., K. S t o y a n o v , A. G i k o v , 2016. Small glaciers on the Balkan Peninsula: state and changes in the last several years. Quaternary International, 415, 33-54.
43. Matvejev, S., Puncer. Landscape types of Jygoslavia, Lubljana, 1991.
44. S t o y a n o v , K . , E . G a c h e v . 2013. Climatic controls over the recent development of small glaciers on the Balkan peninsula. International Conference FMNS, Blagoevgrad, vol. 5. 86-93.

Дата: 15.09.2017 г.

Съставили:

Проф. д-р Румен Пенин

Гл. ас. д-р Зорница Чолакова

Гл. ас. д-р Димитър Желев